

Je v Norsku přemístění půdy řešením tam, kde je zemědělská půda zastavována?

S narůstající evropskou populací je vyvíjen tomu úměrný tlak na politiky a legislativní orgány, aby přerozdělili zemědělskou půdu za účelem uvolnění místa pro novou zástavbu, silnice, letiště a nákupní zóny. Jak by měli v tomto případě politici postupovat? Lze půdu vytěžit a přemístit za účelem vytvoření nových zemědělských pozemků se srovnatelnou kvalitou půdy? A kdo by měl nést náklady?

Autor: Adam O'Toole, (NIBIO, EJP-Soil Norway).

Foto: Oskar Puschmann, NIBIO.

Pokud žijete v evropské zemi s rozsáhlou plochou zemědělské půdy, možná si nevšimnete jejího pomalého přerozdělování, ale v zemích, kde je zemědělské půdy nedostatek, je problém viditelnější. Jedním z takových případů je Norsko, kde pouze 3 % rozlohy zaujímá orná půda; je to zřejmě nejméně v Evropě. Pro srovnání, v Německu a Francii je orná půda na 33 % území, v Itálii pak na 22 %. Vzhledem k nedostatku kvalitní zemědělské půdy v rovinatějších územích se v Norsku prosazuje myšlenka na přemístění svrchní vrstvy půdy z lokalit určených k výstavbě a zakládání nových zemědělských pozemků v oblastech s mělkou, dříve zalesněnou či neproduktivní půdou; tyto plány se však neobejdou bez polemik. V loňském roce se IKEA, po tříletém boji proti Norské zemědělské unii a Norské alianci pro ochranu půdy, vzdala příležitosti postavit nový sklad na nejkvalitnější zemědělské půdě sousedící s dálnicí. A to navzdory tomu, že společnost dostala zelenou od místních politiků, kteří vítali nové obchodní pobídky a příležitosti k vytváření pracovních míst. Předchozí projekty zaměřené v 80. letech na přemísťování půdy, při kterých byl mírně vyrovnáván silně sklonitý terén a půda se tak stala lépe obdělávatelnou, ukázaly, že po několika desetiletích je možné na přemístěné půdě dosáhnout vyhovující půdní struktury i úrovně výnosu. Dobré výsledky však závisí na tom, zda jsou pracovníci provádějící tyto zemní práce zkušení a vyškolení v postupech správného odstraňování, skladování a šetrného navracení půdních horizontů. Je velký rozdíl, když přemísťujeme půdu z důvodu vybudování silnice nebo za účelem vytvoření půdy s potenciálem pro pěstování zemědělských plodin. Navzdory některým dobrým příkladům panuje ohledně výhod plynoucích z přemísťování půdy v zemědělské komunitě stále značná skepse a někteří se obávají, že tato možnost bude použita pouze jako argument pro větší využívání zemědělských ploch ze strany developerů.

Politické dilema – Mělo by být dovoleno developerům stavět na vysoce kvalitní zemědělské půdě?

Nedávno dva norští lokální politici, Simon Nordanger ze strany Center a Herman Ekle Lund (nezávislý), vysvětlili v úvodníku pro národní zemědělské noviny „Nationen“ obtížné rozhodování ve věci schválení plánu developerské společnosti na novou bytovou výstavbu na vysoce kvalitní zemědělské půdě.

Z hlediska ochrany půdy byly povinnosti pro developera od počátku striktně nastavené. V případě souhlasného stanoviska byli povinni nově vytvořit dvojnásobek výměry zemědělské půdy zabrané pro výstavbu. Navzdory tomu byli politici stále na pochybách. Byly by výnosový potenciál a kvalita půdy u nově vytvořených pozemků vůbec někdy srovnatelné s původní plochou?

Foto: Oskar Puschmann, NIBIO.

S cílem „vylepšit dohodu“ developeři rozšířili svoji nabídku a zavázali se nejen k vytvoření dvojnásobného množství rozlohy zemědělské půdy, v porovnání s tou, kterou zaberou pro výstavbu, ale také k podstatnému zlepšení kvality a struktury nové půdy. Jejich návrhy na dosažení tohoto cíle zahrnovaly:

- Zavádění agronomických technik „osvědčených postupů (*best practice*)“.
- Výsev krycích plodin spolu s hlavními plodinami s cílem podpořit tvorbu půdního uhlíku a zlepšit půdní strukturu

- Aplikace biouhlu, chlévského hnoje a kompostu ke zlepšení kvality půdy a k zadržení půdního uhlíku.

Těmito opatřeními chtějí dokázat, aby byla nově vytvořená půdní plocha čistým úložištěm atmosférického CO₂.

Precedens pro norské osvědčené postupy v oblasti udržitelného hospodaření s půdou?

I když si politici uvědomili, že rozšířenou nabídku lze považovat za formu „*greenwashingu*“ (tzn. *dezinformace šířené organizací za účelem vytvořit obraz společnosti zodpovědné k životnímu prostředí, pozn. překladatele*), rozhodli se ji přijmout a výstavbu schválit. V úvodníku výše zmíněného periodika vysvětlili své důvody; doufají, že tento příklad může vytvořit precedens pro další vývoj v Norsku, kdy do dohody o výstavbě bude možné zahrnout *best practice*, tedy osvědčené postupy udržitelného hospodaření s půdou. Rovněž doufají, že se developerské projekty mohou stát novým zdrojem financování postupů pro zlepšování kvality půdy a snižování emisí CO₂ v zemědělství.

Foto: Oskar Puschmann, NIBIO.